

ÇOK KÜLTÜRLÜLÜKTE TOPLUM TERCÜMANLIĞININ ÖNEMİ*

Coşkun DOĞAN**

Öz

Son yıllarda iletişim teknolojisinin hızla gelişmesinin ve küreselleşmenin en önemli sonuçlarından biri “Çokkültürlülük” tür. Çokkültürlü bir farklı kültürleri ötekileştirmeden, farkındalık oluşturularak, kendi özgünlükleri içerisinde yaşamasına şans vermektir. Bu anlamda “Çokkültürlülük” birlikte yaşam için toplumsal bir zenginlik haline gelmiştir. Ayrıca, farklı kültürler sahip insanların çeşitli nedenlerden ötürü bir arada yaşamak durumunda kalması, kültürlerarası bir iletişim yolu bulmalarını gerekli kılmıştır. Her anlamda birlikte yaşama düşüncesinin temelini oluşturan çok kültürlülük, sosyal çeşitliliğin yaşaması, yok olmaması ve tanınması açısından da gereklidir. Bu düşünceden hareketle; farklı dil ve kültürler arasında sosyal bir olgu olan tercümenin göz ardı edilemez bir görevi olduğu bu makalenin amacını oluşturmaktadır.

İnsanı diğer canlılardan ayıran ve sosyal bir varlık haline getiren dil, aynı zamanda bir kültürel anlaşma aracıdır. Son dönemlerde dilsel aracı rolünün yanında, kültürlerarası iletişim görevi olan “Toplum Tercümanlığı” bu noktadaki işlevi çok yönlüdür. Farklı kültürlerin oluşturduğu çok kültürlü toplumlarda; bir arada barış içerisinde ve ortak sınırlar içerisinde yaşamalarında “Toplum Tercümanlığı” anahtar bir rol üstlenmektedir. Toplum Tercümanlığının, farklı anlayışları ve değerleri olan toplumları uzlaştırıcı ve sosyal uyum sağlayıcı görevi vardır. Toplum Tercümanlığı, çok kültürlülük bağlamında uzlaşma gerekliliği olan sosyal yapıların; kültürel geçmişlerini de tanıyarak onların bilgi ve deneyimlerinden faydalanılmasını sağlamaktadır.

Bu çalışmada, farklı kültüre sahip olan toplulukların bir arada uyum içerisinde yaşamlarını, çatışmalardan uzak, çok kültürlülüğün içeriğine uygun varlığını sürdürebilmesi için, son günlerde oldukça önemli hale gelen Toplum Tercümanlığının gerekliliği sonucuna ulaşılmış ve konu nitel araştırma şeklinde yorumlayıcı yönetime dayalı olarak irdelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çokkültürlülük; Sosyal Çeşitlilik, Kültürel Çeşitlilik; Uyum; Toplum Tercümanlığı;

Abstract

Importance of Society Translatorship in Multi-Culturalism

One of the most important consequences of globalisation and rapid development of communication technology is “Multi-Culturalism”. Multi-culturalism means providing different cultures a chance to live together without marginalizing them. In this case, Multi-culturalism has become a social richness. People from different cultures, who have to live together made them find a cross-cultural communication mean. Multi-culturalism is also necessary for maintaining social variety. Translation has an important role between different languages and cultures. The article focuses on this role.

Language both makes human beings a social creature and serves as a cultural communication tool. Recently “Society-translatorship” has both linguistic and cross cultural role. It also has a key role in making multi-cultural societies live together in peace, within common borders. Society translatorship has mediating role for societies having different values. Society translatorship makes social structures know their cultural histories and utilize knowledge and experiences.

* 30 Eylül 2016 tarihinde Muğla Sıtkı KOÇMAN Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından düzenlenen I. Uluslararası Çağdaş Eğitim ve Araştırmaları Kongresinde Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur

** Sakarya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Doktora Öğrencisi, coskundogan2002@yahoo.de

It was concluded that Society Translatorship is vital for mediating societies having different cultures in a multicultural environment. Qualitative research design has been used and the topic was studied explicatively.

Key Words: Multiculturalism, Social variety, Cultural diversity, Integration, Society Translatorship.

1. Giriş

Tarihsel süreçte toplumsal bağlam içerisinde, çeşitli nedenlerle bir arada bulunmak durumunda kalan farklı kültürler, genelde farklı kültürel ve politik yapılar oluşturmuştur. Bunun yanında her toplum kendi kültürel özgünlüklerini korumak çabasıdadır. Böylece farklı kültürlerin bir arada yaşadığı toplumsal bir çeşitlilik oluşmaktadır. Toplumsal çeşitliliğin birbirlerini tolere eden, öteki kültürel değerlere saygı gösterip varlığını sürdürdürebilmeleri için çok kültürlü bir toplum yapısı içerisinde kalmaları gerekmektedir. Çok kültürlülük, iki farklı veya daha fazla kültüre sahip topluluğun bir arada yaşamasıdır. Bu da iki farklı veya daha fazla dilin konuşulduğu toplum anlamına gelmektedir. Farklı dillerin konuşulduğu toplumlarda “Çeviri” etkinliğinin söz konusu olmaması imkansızdır. Çeviri; farklı kültürlerin bir araya geldiği ortamlarda varlığını sürdüren toplumlar arası bir anlaşma aracıdır.

Farklı kültürler arasında aktarım işlevi olan çeviri, çevirmene sosyal bir rol yüklemiştir. Çeviri işini yapan kimselerin de yaptıkları çeviri işinin yanında; çok kültürlü olmaları ve her iki kültürü de tanımaları beklenmektedir. Çevirmenin çok kültürlü olması beklenirken, farklı toplumsal yapıların, çok kültürlü toplum yaşamından beklentilerini de bilmeleri gerekmektedir. Bu beklentileri günümüzde içerik olarak gerçekleştirilmesi öngörülen ve sözlü çeviri türlerinden sayılan “Toplum Tercümanlığı” kavramı gündeme gelmektedir.

Kültürel çeşitliliğe sahip toplumların, çok kültürlü bir sosyal düzen ve barış içerisinde birlikte yaşamaları için Toplum Tercümanlığı hizmetleri ön koşuldur. Toplum Tercümanlığının, farklı kültürlere sahip olan toplumlara çeviri hizmeti verirken, aynı zamanda onların birbirleriyle ortak olan değerlerine sahip çıkılması ve uyum içerisinde yaşamının koşullarını da anlatmak gibi bir görevi vardır. Bu anlamda çok kültürlü bir toplum oluşumuna büyük katkısı olan Toplum Tercümanlığı, toplumsal farklılıkları ön plana çıkarmaktan çok, farklılıkların farkındalığını ortaya koyarak, bir toplumsal dönüşüm oluşmasına katkıda bulunma konusunda yardımcı olmalıdır. Toplum Tercümanlığının farklı kültürler arası iletişim sağlama görevi yanında, gelecekte ortak dil olacak hedef ülkenin resmi dilini de öğretme görevleri vardır. Bu anlamda dil öğretim yöntemlerini de tanımaları gerekmektedir.

Farklı kültürlerin çok kolay bir araya gelebildikleri ve birlikte bulunmak durumunda kaldıkları günümüzde, Toplum Tercümanlarının da çok amaçlı bir eğitim almaları gerekmektedir. Bu nedenle, özellikle erken yaşta yabancı dil öğretimi okul ders müfredatlarında gerekli yerini almalıdır. Bilindiği gibi, erken yaşta öğrenilecek yabancı dille, çocuklar yabancı olana karşı ön yargılarından sıyrılmakta, farklı olanı hoş görme ve öteki olana saygı duymayı öğrenmektedir. Bunun yanında karşılaştırma yaparak kendi öz değerlerinin de farkına varmaktadır. Dünyada Farklı kültürlerden oluşan yeni toplum yapılarına paralel, Toplum Tercümanlığı eğitimine de gerekli önem verilmelidir. Birçok dili ve kültürü tanıyan donanımlı kimseler olan Toplum Tercümanları, çok kültürlü toplumların sürekliliğini korumasına ve onların çatışmadan uzak her türlü sorunlarının çözümüne katkıları

olacaktır. Özellikle farklı kültürlerin çeşitli nedenlerle bir arada olduğu Türkiye’de Toplum Tercümanlarının her düzeyde eğitimine ayrı bir önem verilmelidir.

1. Çok Kültürlülük

Çok kültürlülük sözcüğü anlam açısından irdelendiğinde, önce kültür sözcüğünün hangi sözcükten türetildiğini ve sözcük anlamını bilmek gereklidir.

Latince kökenli bir sözcük olan ‘colere’ fiilinden türetilmiş ve bu sözcük anlam olarak “toprağı işlemek, tarlayı sürmek, ekip-biçmek” anlamına kullanılmaktadır (www.kostekci.av.tr).

Kültür kavramının tanımı konusunda ortak bir fikir birliğinden söz etmek mümkün değildir. Kültür kavramı birçok bilimsel alanda (Antropoloji, Sosyoloji gibi) kendi kuramları doğrultusunda tanımlanmıştır. Antropolog E. Taylor’un “Kültür” tanımına göre,

Bir toplumun üyesi olarak insanoğlunun yapıp ettiği ve bu yapıp etmeler sonucunda öğrendiği her türlü bilgi, beceri, sanat ve benzeri yeteneklerle bunları, oluşturmada kazandığı alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür (Aktaran Bağlı/Özensel, 2013:42).

Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı ve milyonlarca öğrencinin kullanımına sunduğu sözlükte ise “Kültür” kavramının bugün kullanıldığı şekilde tanımı şöyledir:

Bir insan topluluğunun(milletin) nesilden nesile aktardığı, gelenek halinde devam eden maddi ve manevi varlıklarının, değerlerinin, bütünü; inanç, fikir, bilgi sanat, adet ve gelenekleri bütünüyle yaşayış ve davranış şekli; (M.E.B. 1999:1826).

Birden çok kültürün bir araya geldiği ve kültürel çeşitlilik bağlamında belli kurallar çerçevesinde tek bir devlet çatısı altında yaşamayı gerektiren “Çokkültürlülük” kavramı olarak Doytcheva’nın deyiimiyle siyasal bir projedir. Bu anlamda Doytcheva “Çokkültürlülük” kavramının ortaya çıkmasını şöyle ifade etmektedir:

Çokkültürlü ve çokkültürlülük sıfat olarak ilk kez 1941 yılında İngiltere’de eski milliyetçilerin bir anlam ifade etmediği, önyargısız ve bağımsız bireylerden oluşan kozmopolit bir toplumu nitелеmek için kullanıldı. Kavram isim olarak, 1970’li yılların başlarında Avustralya ve Kanada ‘da bu toplumların bir özelliği olan kültürel çeşitliliği teşvik eden devlet politikaları için kullanıldı (Aktaran Yanık, 2013:42).

Her dil konuşulduğu ülkenin mantığını ve düşünce anlayışını nasıl yansıtıyorsa; kültürde, yaşandığı ulusların değerlerini, geleneklerini, oraya özgü insan-toplum yaşayışını, dünya anlayışını ve inançlarını yansıtmaktadır. Bu anlamda çokkültürlülük, iki farklı veya daha fazla kültüre sahip topluluğun (milletin) bir arada yaşamasıdır. Farklı kültürlere sahip toplumların kendi öz değerlerinin kaybetmeden birlikte yaşaması ve verilen tüm kamusal hizmetlerden faydalanması olarak nitelendirilen çok kültürlülük siyasal bir örgütlenme biçimidir. Parekh’e (2002) göre çok kültürlülük ise:

Büyük kültürel sorunların önemli bölümünü değerlendirip analiz etmeye ve çözüm üretmeye çalışırken kullanılan ve yaygınlaşan kavramlardan biridir. Ayrıca toplum içinde kendi kültürel yapılarına ve uygulama sistemlerine göre yaşayan ve belli ölçüde

örgütlenmiş toplulukların ve kültürel grupların ortaya çıkardığı çeşitlilik biçimidir (www.dergiler.ankara.edu.tr).

Çok kültürlülük; çeşitli nedenlerden ötürü bir arada bulunmak durumunda olan toplumlara, birçok kültürel ayrıcalık olanağı sunmaktadır. Çok kültürlülük çerçevesinde kültürel haklar konusunu; muafiyet önlemleri, dini pratikler, dil ve özel eğitim oluşturmaktadır. . Doytcheva'ya göre çok kültürlülük:

Modern demokrasilerin kurumlarını yeniden biçimlendirerek ve kişilere farklılıklarını geliştirmek ve aktarma imkanı vererek farklı kültürlerin tanınması gerektiği düşüncesini temel alan tarihsel bir siyasi program, entelektüel tartışma ve pratik deneyim bütünüdür (Doytcheva 2009:25).

Bu anlamda toplum bütünlüğünü ve kalıcılığını sağlamada Toplum Tercümanlarının büyük payı vardır. Farklı etnisitelerin anlatılması ve aradaki diyalogun kurulması önemlidir. Dil bilmenin yanında, dilin ait olduğu kültürleri de tanıyan ve devletin desteklediği Toplum Tercümanları; Kanada devletinin çok kültürlü toplumunun varlığını sürdürebilmesine yardımcı olmaktadır. Çok kültürlülük, kültürel ve sosyal zenginliği beraberinde getirir. Bu zenginliğin ortak sınırlar içinde yaşanabilmesi farklılıklara saygı duymakla mümkündür. Bu bağlamda Kongar çok kültürlülüğü şu şekilde tanımlamaktadır:

Bir toplumu oluşturan bireylerin ve grupların dil, din, ırk, tarih, coğrafya açısından farklı kökenlerden gelmesine dayanan çok kültürlülük, tek bir siyasal birim halinde ve ortak sınırlar içinde yaşayan toplumlarda söz konusudur. Bu farklılıklar, kimi zaman, çöken Sovyetler Birliğinde, ya da bugünkü Amerika Birleşik Devletlerinde olduğu gibi, değişik milletlere mensup insanların bir arada yaşaması biçiminde de görülebilir (www.kongar.org.makaleler/mak_kum.php).

Çokkültürlü toplumu oluşturan kültürlerin hiç birinin ayrıcalığı yoktur. Her bir kültürü yaşama anlamında farklılıklar, hoşgörü temeline dayanmaktadır. Hiçbir kültür bir diğerinden üstün değildir. Bireysel farklılıklara saygı temelinde değerlendirilmesi esasına göre çokkültürlülük temellendirilmektedir. Bu anlamda Vatandaş şöyle demektedir:

Çokkültürlülük, günümüz dünyasının karmaşık ve farklı toplum yapıları için, etnik/kültürel topluluklar arası uyum tesis edecek bir reçete olarak savunmaktadır. .... Çokkültürlülük gruplar arası hoşgörüyü besler, bunun temelinde insanların kendi yaşam tarzlarında sahip oldukları tecrübeler kendi yaşamını doldurdukça bu insan diğerlerinin de benzer durumda olmasını hoşgörüyle karşılayacağı ön kabulü vardır (Vatandaş, 2002:21).

Çokkültürlülükten bahsedebilmek için, farklı kültürlerin tanınması ve eşit saygı gösterilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bir arada bulunması gereken kültürlerinin her birinin oluşumunda tarihsel bir sürecin detaylı incelenmesi ve tüm insanlığa hitap edecek “Ortak Unsurların” tespiti önemlidir. Kültürlerin bu anlamda incelenmesini Taylor (2014) “Önvarsayım” olarak adlandırmaktadır. Bu anlamda Taylor şunları söylemektedir:

Ama bu önvarsayımın bizden istediği, eşit değer konusunda içi boş, içtenlikli olmayan yargılara varmak değil, kaynaşmalar sonucunda ortaya çıkacak, ufuklarımızı genişletecek karşılaştırmalı kültür incelemelerine açık olmaktadır (Taylor, 2014:93).

Bir toplumu “Çokkültürlü” olarak tanımlamak için, sadece farklılıkların yaşanmasına imkan vermek yeterli değildir. Farklılıkları yaşayabilmek ve yaşatabilmek için belli bir uyum çerçevesinde beraber olabilmek gerekmektedir. Bu anlamda uyumun gerçekleştirilmesinde, birçok dilde “Kültür Uzmanı” (örneğin Almancada Kulturmittler) olarak adlandırılan Toplum Tercümanlarının rolü büyüktür. Farklı kültürleri olan toplumlar bir arada yaşayabilmeleri için, öncelikle “Ötekini” tanımakla mümkündür. Bu anlamda kültürler arası iletişim gerekmektedir. Bunu da sağlayacak her anlamda donanımlı “Toplum Tercümanları”dır.

2. Toplum Tercümanlığı

Çeviri, insanlık tarihi kadar eski bir etkinliktir. Çeviri eylemi, dünya üzerinde konuşulan farklı diller var olduğu sürece dilsel engelleri bertaraf etmek için ve insanlar arasında sağlıklı bir iletişim sağlayabilmek için vazgeçilemez etkinlik olarak da kalacaktır. Son çeyrek yüzyıla kadar dilbilimin bir alt disiplini olarak bilinen çeviribilim artık ayrı bağımsız bir bilimsel disiplin olmuştur. O zamana kadar çevirinin sadece bireyler arasında iletişimi sağlayan dilsel bir araç olduğunu düşünülürken artık çevirinin sosyal ve kültürel boyutu ile değerlendirilmesi de gündeme gelmiştir.

Yaşadığımız yüzyıl içerisinde çeşitli nedenlerle çokkültürlü toplumlar oluşmaktadır. Bu toplumlar, buldukları yerlerde varlıklarını sürdürebilmeleri için, dilsel ve kültürel arabuluculuk rolü üstlenen tercümanlara ihtiyaç duymaktadırlar. Kültürler arası arabuluculuk, genelde sözlü ve gönüllü olarak yapılmaktadır. Bu bağlamda sözlü çevirinin alt türlerinden biri olan “Toplum Tercümanlığı” her ne kadar ilk önceleri gönüllü yapılsa da giderek kurumsal anlamda önem kazanmıştır. Toplum Tercümanlığı, dünya da farklı dillerde farklı sözcüklerle ifade edilse de, işlev olarak aynı eylemi tanımlanmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

İngilizcede; community interpreting; veya “public service interpreting”, Fransızcada; interpretariat communautaire Almancada Sprach-und Kulturmittler, Sprach-Intergrationsmittler veya Gemeindedolmetscher, Avusturya’da Kommunal dolmetscher ve İsviçre’de ise Interkultureller Übersetzer anlamına gelmektedir (www.sprint-wuppertal.de/index.php/...).

Çeviri aracılığı ile toplumsal dönüşümler ve değişimlerin olabileceği yaşanan deneyimlerle kanıtlanmıştır. Bu nedenle çeviri, toplumsal olaylarla ve “Toplum Bilim” ile yakından ilişkilidir. Ayrıca çevirinin farklı kültürler arası iletişimde büyük rolü yadsınmaz bir gerçekliktir. Çeviri salt metin- çevirmen bağlamından çok, kültürel bağlamda ele alınması ve bu sistem içerisinde de değerlendirilmesi gereken olaydır. Çeviri artık hem kaynak metnin kültürel olgularını karşı tarafa aktarırken, hem de hedef toplumunun kültürel bağlamında beklentilerine cevap vermesi gereken bir görev üstlenmiştir. Bu düşünceden hareketle; günümüzde yaşanan uluslararası sosyal ve kültürel olayların beraberinde getirdiği işbirliği ve sorunların çözümünde Toplum Tercümanlığı, farklı toplumsal beklentileri karşılamak için kullanılmaktadır.

Egene A.Nida çeviriyi dilsel aktarım aracı olmaktan çok toplumsal ve kültürel bir süreç olduğunu belirtmiştir. Onun bu tanımına uygun olarak, görev üstlenen Toplum Tercümanları karşılıklı olarak her iki dilin konuşulduğu toplumun sosyo-kültürel yapısını tanımak gibi sosyal bir rolü vardır. Dillerin konuşulduğu toplumun kültürünü, mantığını ve özgün ifade

şeklini yansıttığı düşüncesinden hareketle: dilin arak planda olan kültür yapısı, o topluma ait olan bireylerin davranışlarını da belirlemektedir. Toplum Tercümanları, kültürel arabuluculuk görevi üstlenmektedirler. Bu nedenle, kültürler arası dialog sağladıkları için, farklı dillere sahip toplulukların yabancı oldukları ülke değerlerine hoşgörülü ve önyargısız bakmalarına yardımcı olmaktadır. Bunun yanında, farklı kültürlerle karşılaştırma yapma olanağı sağlayarak, toplumlara kendi kültürlerinin de farkına varmalarına unutmamalarına aracı olmaktadır. Buldukları yere uyumlarının sağlanmasına ve kendi kültürel değerlerini unutmadan sürdürebilmelerine olanak sağlar. Ayrıca tercüme işinden daha da öteye giderek çevirme işi dışında farklı bilimsel disiplinlerle ilişkili olduğu bilinmektedir. Gürçağlar'a göre:

Çeviribilim alanında yapılan araştırmaların yöntemsel açıdan başka disiplinlerle çok yakın bağlar kurularak bir inceleme alanı oluşturması gerektiğini ve çeviri odaklı katkının çok büyük olacağını düşünmektedir. Elde edilen veriler, çevirinin yalnızca edebiyat, bilgi üretimi ve yayıncılıkla ilgili bir etkinlik değil, aynı zamanda bir ulus inşa etme aracı, toplumsal dönüşüm süreçlerinin tetikleyicisi, aracısı ya da bir toplumsal dışa vurum biçimi olduğunu işaret etmektedir (Ari 2014:19)

Farklı dillerin konuşulduğu ve farklı kültürlerin buluştuğu yoğun göçmen alan ülkelerde (İskandinav ülkeleri, Almanya, Fransa, Hollanda gibi Avrupa ülkeleri, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avustralya gibi) sosyal yaşam içerisinde Göçmenlerin karşılaştığı bürokratik işlemlerden doğan kültürlerarası iletişim ihtiyaçlarında kullanılmaktadır. Aslında çok dilli ve kültürlü toplumlarda tam da çevirinin asıl amacı dilsel iletişimi sağlamaktır. Bu anlamda Eruz şöyle demektedir:

Çokkültürlü toplumlarda çevirinin birincil amacı iletişimin oluşmasıdır. Halkın dili ile resmi dil farklı olduğu dönemlerde çevirmenler resmi makamlarla halk arasında iletişimi sağlamakla görevlidir (Eruz 2010:157).

Toplum Tercümanlığı; bireylerin buldukları toplum içinde konuştukları farklı dil sebebiyle sosyal hizmetlere ulaşmakta zorluk çeken insanlara sunulan çeviri desteği anlamına gelmektedir. Ancak çok dilli toplumlarda, bu çeviri desteğinin yanında o ülkenin resmi dilini öğrenmeleri konusunda Toplum Tercümanlarına iki dilli olmaları nedeniyle büyük görevler düşmektedir. Burada dikkat edilecek konu, farklı dilli kimselerin kendi dillerini ve kültürlerini unutmamalarıdır. Toplum Tercümanlığının birçok kullanım alanı vardır. Doğan'a göre:

Olimpiyatlar, bu çeviri türünün geçici olarak kullanıldığı ortamlardır. Dünyadaki yaygın kullanım ortamlarının yanı sıra sadece ülkemize özgü kullanım ortamlarına örnek olarak 23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı'ni ve deprem, sığınmacı kampları gibi afet ortamlarını verebiliriz (Doğan 2015: 62)

Dil ve sosyal uyum uzmanı olması beklenen Toplum Tercümanlarının, dil öğretiminde uygulanacak dil öğretim yöntemlerini iyi tanımaları gereklidir. Bu anlamda Toplum Tercümanlarının kültür ve dil aracısı olmalarının yanında iyi birer eğitimci olmaları önemlidir. Bu açıdan bakıldığında, kendi alanlarında yetkin olabilecek çok amaçlı bir tercümanlık eğitimi almış çevirmenlerle mümkün gözükmektedir. Günümüzde toplumsal ve kültürel yaşamın birçok alanında ihtiyaç duyulan çeviri mesleğine ve son dönemlerde yaşanan uluslararası boyutta ki göç hareketleri nedeniyle özellikle de "Toplum Tercümanlığı" konusuna yasal bir statü kazandırılması gerekli hale gelmiştir. Üniversitelerin Lisans ve

Lisansüstü ders programları çok dilli ve günün koşulları doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.

Yüzyıllar boyunca çeşitli nedenlerle, çok dilli ve kültürlü toplumların bir arada yaşadığı Anadolu topraklarında en son kurulan ve son yıllarda farklı ülkelerden yoğun göç alan Türkiye Cumhuriyet’inde Toplum Tercümanlığı kavramını yeni yeni tanımaktadır. Bu anlamda Kurultay şöyle düşünmektedir.

Jeopolitik konumu açısından tarihsel süreç içerisinde göç hareketlerinden en çok etkilenen ülke Türkiye, diğer gelişmiş ülkeler örnek alınarak toplum çevirmenliği ile ilgili eğitim ve akreditasyon standartlarının konulması ve farklı dil gruplarının devlet hizmetlerine erişimi ve sosyal sistemin işleyişi düzenlenmelidir (Kurultay 2012, s.84).

Aslında kullanım alanı açısından yeminli sözlü çevirmenler Toplum Tercümanlarının rolünü yerine getirmektedir. Bu anlamda, toplum tercümanlarının mahkeme, karakol, evlendirme dairesi, tapu dairesi vb. devlet kurumlarında aynı dili konuşmayan tarafların işlerinin çözümünde bilirkişi sıfatlı bir dil hizmetleri çözümü gibi sosyal rol üstlenmektedir. Ancak, belli bir süre için veya sürekli Türkiye’de kalmayı amaçlayan farklı dilleri konuşan kimselerin diğer toplumsal sorunlarını çözmekte bu hizmet türü yetersiz kalmaktadır. Bu anlamda Toplum Tercümanlarının görev alanlarının daha çok geniş kapsamlı olduğu görülmektedir. Sadece dil ve kültürü bilmek yerine orjin ülkenin temel yaşam özelliklerini bilmeleri, insan psikolojisini tanımaları beklenmektedir. Hedef ülkeye geldiklerinde ise, orada ki topluma sosyal uyumları açısından Toplum Tercümanlarının uyum eğitimi konusunda etkin rol almaları gerekmektedir. Toplum Tercümanlarının çok dilli olmalarının yanında, her anlamda hizmet sundukları farklı dil ve kültürlere sahip kimselerin göç alan toplumun kamu düzeninin devamlılığı açısından da donanımlı olmaları gereklidir.

A.Pym’e göre (2006); çeviri sosyolojik bir dönüşüm kazanmıştır. Ne bir dil, ne salt bir çevirmen, ne salt bir metin çeviri süreci olabileceğini söylemektedir. Tüm bunlardan hareketle; çevirinin sonuçlarının tüm toplumu etkileyen ve dönüştüren bir olgu olarak toplumsal yaşamın merkezindedir, demektedir. Tüm bu toplumsal ve sosyal sorumlulukların beraberinde getirdiği temel bazı ilkelere (Sadakat, Gizlilik, Tarafsızlık, Kişi Haklarına Saygı, Görev Sınırı gibi) Toplum Tercümanlarının uyması söz konusudur. Bunlar hizmet verilen kişi veya kişilerin hak ve özgürlükleri açısından önem arz etmektedir. En doğru şekilde hizmet verebilmek ve Toplum Tercümanına ihtiyacı olan birey ya da kitleleri memnun edebilmek gereklidir. Son zamanlarda dünyada uluslararası düzeyde yaşanan “Düzensiz Göç”, Toplum Tercümanlığını daha da önemli hale getirmiştir. Ankara Göç İdaresi Genel Müdürlüğü yetkilisi El Nasharty düzensiz göçmenlerin “Toplum Tercümanı” ihtiyacına yönelik şunları söylemektedir:

Ülkemizden uluslararası koruma talebinde bulunan yabancılara müracaatları esnasında ilgili mevzuatımız gereği takip edilecek usuller, başvurunun değerlendirilmesi, hak ve yükümlülükleri, bu yükümlülükleri nasıl yerine getireceği, bu yükümlülüklere uymaması halinde ortaya çıkacak muhtemel yasal sonuçlar ve itiraz usulleri hususunda kayıt esnasında kendilerine anlayabilecekleri dillerden hazırlanmış olan bilgilendirme formları ile ya da tercümanlar aracılığı ile anlatılarak imzalatılır (El Nasharty, 2015:87).

Düzensiz Göçmenlere yönelik tüm bu işlemler, kültürel anlamda donanımlı Toplum Tercümanları aracılığı ile olması mümkündür. Ayrıca “Toplum Tercümanları”, Düzensiz Göçmen çocuklarına yönelik hizmet sunarken ilkeleri azami ölçüde uygulamaları beklenmektedir. Böyle hassas bir hizmet sunumu için yasal düzenlemelerin olması gereklidir. Bu anlamda Kurultay şöyle düşünmektedir:

Çeşitli Avrupa ülkeleri belirtilen alanlarda kaliteli çeviri hizmetinin verilebilmesi ve sosyal düzenin sağlıklı işleyişi için toplum çevirmenliği ile ilgili eğitim programları açmış, çeşitli yasal düzenlemelere gitmiştir. (Kurultay 2012, s.82).

Bilindiği üzere; Türkiye’de Tercümanların devlet hizmetlerinde nasıl kullanılacağı ile ilgili düzenlemeler vardır. Ancak Tercümanlık hizmetini sağlayacak kişinin hangi eğitim ve yeterliliklere sahip olması gerektiğiyle ilgili yeterli derecede açıklama bulunmamaktadır. Ayrıca ülkemizde Tercümanlık mesleğine yönelik ulusal seviyede bir yasal düzenleme de bulunmamaktadır.

3. Çok Kültürlülüğün Oluşma Nedenleri ve Toplum Tercümanlığı

Çokkültürlü toplumların oluşmasına neden olan birçok etken vardır. Bular arasında bir bağ söz konusudur. Bunlar Göç, Medya ve Küreselleşmedir. Farklı ülkelere çok kültürlü bir sosyal yapı oluşmasını sağlayan bu üç ana neden, son yüzyılda sanayi toplumu oluşumu ve insanlık tarihi ilerlemesi ile çok sık gündeme gelmiştir.

Özellikle çokkültürlü toplum yaşamına son dönemlerde göç damgasını vurmaktadır. Düzenli veya düzensiz göçler nedeniyle çok kültürlü toplumlar oluşmakta ve aynı sınırlar içerisinde yaşamak zorunda kalmaktadır. Göç yoluyla farklı ülkelere gelen kimselerin o ülkeye gelirken kendi kültürlerini de getirmekte ve orada öz kültürlerini yaşamaya başlamaktadırlar. Bu anlamda Köstenci’nin göçle ilgili düşüncesi şöyledir:

Çok kültürlü toplumların oluşmasındaki en büyük etkenlerden biri de muhakkaktır ki; toplumlar arası yaşanan göçtür. Bunun sebebi ekonomik, sosyal ya da siyasi olabilir. Ama göç alan da göç eden de göç veren toplumlarında kültürlerinin bundan etkilendiği kesindir. Özellikle göç alan ve göç eden toplumların kültürlerinde bir etkileşimin olduğu, bu etkileşim beraberinde çok kültürlülüğü getirdiği ve bunun sonrasında bir dizi problemin yaşandığı biline bir gerçektir. Zira göç nedeni ile farklı ülkelerin kültürleri karşılaşmakta, kültürlerin uyumu sağlanamadığı durumlarda ise çatışmaktadır (www.kostenci.av.tr).

Toplum Tercümanlığının, göç yoluyla ülkelerini terk etmiş kimselere, geldikleri ülkelere sosyal hizmetlerden faydalanma konusunda yardımcı olma görevi vardır. Her iki toplumun da kültürlerinin tanınmaları, farklı kültüre sahip toplumların uyum içerisinde bulunmaları konusunda yardımcı olmaktadır. Toplum Tercümanlarının, farklılıkların birlikte yaşam sürecinde, öteki düşüncesinden doğabilecek çatışmaların önleyici rolü vardır.

İletişim teknolojisinin hızlı gelişmesi, çokkültürlülüğe neden oluşturan medyanın etkisini arttırmıştır. Farklı kültürler sahip toplumların medya aracılığı ile ortak değerler oluşturması, hem kültürel zenginliklerin ortaya çıkmasını sağlamakta hem de farklı olanları kabul etme ve hoş görmelerine neden olmaktadır. Medya etkinlikleri farklı toplumların ortak davranış biçimleri oluşturmada oldukça etkilidir. Etkin kullanılan medya; farklılıkları yok

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 64 Kasım – Aralık 2017

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X Calal-Abad Uluslararası Üniversitesi,

Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü

Calal-Abad – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

etmeden birlikte yaşamasına büyük katkı sağlayacak bir araçtır. Toplum Tercümanları de medyanın bu etkisini kullanarak, çok kültürlü toplumların göç alan ülkelerde sorunsuz yaşamalarına yardımcı olacaktır. Köstenci'ye göre medya;

Medya, pedagojinin bize nasıl kadın ve erkek olacağımızı öğreten bir biçimdir. Bize nasıl giyineceğimizi, bakacağımızı ve tüketeceğimizi, farklı sosyal grupların üyelerine nasıl tepki göstereceğimizi, nasıl popüler ve başarılı olacağımızı, nasıl başarısızlıktan kaçınacağımızı; normlardan, değerlerden, yerleşmiş adet, gelenek ve kanunlardan oluşan hakim sisteme nasıl uyacağımızı gösterir. Sonuç olarak eleştirel medya bizim için bireylerin duygularını, düşüncelerini, ahlaki görüşlerini etkileyen cazip kültürel çevreyle nasıl başa çıkacaklarını öğrenmede önemli bir kaynaktır (www.kostenci.av.tr).

Medya iletişim araçlarıyla sosyal yaşama yönelik, ortak yaşam imajını oluşturacak yayınların anlaşılması konusunda Toplum Tercümanları devreye girecektir. Çok kültürlü toplum yaşamının sürekliliği için; Toplum Tercümanları özellikle erken yaşta dil öğretimi yöntemlerini bilmek ve bunu uygulamaları gerekmektedir. Çünkü çok kültürlü toplum yaşamında kullanılacak göç alan ülkenin resmi dili, ortak iletişim dili açısından önem taşımaktadır. Ayrıca her topluma özgün kültürel olguların aktarılması konusunda Toplum Tercümanları “yerleştirme” yaparak aktarım yapmalıdır. Bu farklı olan değer yargılarının kabullenilmesi açısından önemlidir.

Dünyada hızlı gelişmelere paralel, ekonomik ve toplumsal değişimlerin yanında akıl almayacak bir hareketlilik söz konusu olmuştur. Kapitalist sistem yapısı, iş alanlarının dünyanın farklı ülkelerinde dağılarak çoğalmasına neden olmuştur. Küreselleşme adı altında uluslararası bir ekonomik yapı oluşmuştur. Bu ekonomik güce sahip olan siyasi erk, kitlelerin uluslararası hareketliliğine neden oluşturmaktadır. Her tür uluslar ötesi hareketlilik, beraberinde kültürel bir yapılanmayı da getirir. Küreselleşmenin neden olduğu çok kültürlü sosyal yaşamda bu şekilde gerçekleşir. Küreselleşme, ekonomik anlamda bütünleşirken, sosyal yaşamda da bütünleşmeyi öngörmektedir. Bu da farklı kültürlü toplumların bir araya gelmesi ve yaşamasıdır.

Toplum Tercümanlığı, öz kültürünü yaşamak isteyen toplumlar arasında “toplumsal bir sözleşmenin” garantörü rolü üstlenmiştir. Bu anlamda ne ekonomik, ne siyasal ve ne de kültürel çatışmaların olmaması için Toplum Tercümanları, çaba göstermelidirler. Aynı zamanda onlar, küreselleşmenin beraberinde getireceği sorunların çözümünde, birlikte yaşayan toplumların kültürel değerlerini ve düşünce mantıklarını bilen bir donanımlı kimse olarak katkıda bulunmaktadır. Toplum Tercümanları, kamu hizmetlerinden nasıl faydalanmaları gereklilikleri konusunda yardımcı olurken, farklı kültürlü kimselerin kamuda oluşacak sorunlara aktif şekilde katılmalarını da sağlamalıdır. Farklı kültürel toplum yapıları da olsa, birlikte yaşam için “ortak fayda” gereklidir.

Toplumsal anlamda bir uyum aracı olan çok dilli, çok kültürlü Toplum Tercümanları, çokkültürlü bir toplum yapısının vazgeçilemez en önemli unsurudur. Tüm dünya da topluma yönelik hizmet verecek Tercümanların eğitimi konusunda ortak kriterler belirlenmelidir. Bu koşulları yerine getirmek için gerekli eğitimi almaları sağlamalarına olanak sağlanmalıdır. Toplum tercümanı olacak kimselerin; öğrendikleri dilin konuşulduğu ülkelerde belirli süre

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 64 Kasım – Aralık 2017
Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694-528X Calal-Abad Uluslararası Üniversitesi,
Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü
Calal-Abad – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

kalmaları sağlanarak, o toplumun kültürel ve sosyal yapısının tanınmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

4. Sonuç

Her toplumun kendi kültürel birikim ve deneyimlerini yaşama hakkı vardır. Fakat günümüzde hiçbir toplumun kendi sınırları içerisinde farklı kültürlerden etkilenmeden kalması mümkün değildir. Artık çağın gerekliliği olan iletişim teknolojilerinden tüm toplumlar azami ölçüde yararlanmakta ve bu nedenle farklı toplumların kültür ürünlerini tanımaktadır. Farklı kültürleri karşılaştıran diğer bir etken de çeşitli nedenlere bağlı dünyada yaşanan göçtür. Dünyayı küçülten, çok hareketlilik getiren küreselleşme de bu etkenlere dahil edildiğinde toplumları dünya üzerinde varlığını sürdüren kültürel farklılıklardan uzak tutmak olanaksızdır. İşte bu faktörlerin kaçınılmaz sonucu çok kültürlülük ve çok kültürlü bir toplum yapısıdır.

Çok kültürlülük, farklı kültürleri olan toplumların çeşitli nedenlerden ötürü bir araya gelmeleri ve ortak değerler çerçevesinde yaşamalarıdır. Kültürel çeşitliliğin ve zenginliğin yansıtıldığı bir toplum düzeni olarak görülen çok kültürlülük, toplumları bir arada tutabilmek için, günümüzde birçok ülkede siyasi bir düzen olarak da görülmektedir. Birlikte yaşamak durumunda olan bütün toplulukların, yaşam değerlerine hoşgörü gösterdiği çok kültürlü bir düzende, kültürel özgürlükler eşit şekilde yaşanmaktadır. Çok kültürlü toplumlarda ortak değerler etrafında kültürel zenginlikler yaşanırken, toplumları bir arada tutabilmek için uyum süreci önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda çok kültürlülüğün yaşandığı her toplumsal yapıda çeviri kültürler arası bir sosyal olgu olarak mevcuttur.

Çok kültürlü toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri için, kültürel zenginlik farkındalığı yaratacak bir anlaşma aracına, kısaca farklı kültürleri tanıyan çok dilli tercümanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu da her anlamda donanımlı, çeviri alanında yeni bir kavram olarak ortaya çıkmış Toplum Tercümanlığı ile olasıdır. Toplum Tercümanlığı, farklı kültürlerden oluşmuş bir toplumun sadece kamu hizmetlerinden nasıl faydalanabilecekleri konusunda yardımcı olmanın yanında, çok kültürlü toplumun kalıcılığı konusunda da görev üstlenmektedir. Dil bilmenin yanında; farklı kültürel değerleri de tanıyan, toplumların uzlaşısı içerisinde yaşamalarına katkı sağlayacak “Toplum Tercümanlarına” ihtiyaç vardır. Hangi dil ve kültürden olursa olsun insanın sosyal bir varlık olması düşüncesinden hareketle; yaşamını sürdüreceği yerde kendi kimliğini ve kültürel değerlerini unutmadan, eşit düzeyde her türlü hizmetlerden faydalanmasının sağlanması her iki dili ve kültürü tanıyan Toplum Tercümanlarının çalışmalarına olanak sağlanmalıdır. Ayrıca farklı kültürden olan kimselerin, buldukları topluma ve birbirlerine uyum sağlamaları açısından, düzenlenecek ortak değerler etrafında uyum eğitimlerinin, Toplum Tercümanları tarafından verilmesi yerinde olacaktır.

Bu bağlamda Toplum Tercümanlarının eğitimi çok kültürlü toplum yapılarına göre düzenlenmelidir. Erken yaşta çok kültürlü olmak, bireyin hümanist bir yapıya sahip olmasını destekleyecektir. Çok kültürlülük, farklı olana karşı önyargıların yok olmasına ve farklılıkların yaşaması için hoşgörü ortamı oluşmasına katkıda bulunacaktır. Çok kültürlülük, toplumların ve bireylerin farklılıkları karşılaştırmasına olanak sağlayacaktır. Böylece farklı kültüre sahip olan kimseler, birbirlerine saygı gösterecek ve daha sağlıklı bir düşünce zemininde olayları değerlendirebileceklerdir. Aynı zamanda farklı düşüncelerle ortak hareket etme, çatışmalardan kaçınma için fırsat olacaktır. Çok kültürlülüğün bireye sunduğu kazanımlar sayesinde barışsever bir kişiliğe sahip olacaktır.

5. Kaynakça

- Arı, Sevinç** (2014). *Çeviri Sosyolojisi*, Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Bağlı, Mazhar/ Özensel, Ertan** (2.Baskı 2013). *Çokkültürlü Vatandaşlık*, Çizgi Kitabevi, Konya
- Doğan, Aymil** (2015). *Sözlü Çeviri*, Siyasal Kitapevi; Ankara
- El Nasharty, Gülbahar** (2015). *Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Yabancılara Yönelik Hizmetleri*, T.C. Gençlik Ve Spor Bakanlığı, Genç Tercümanlar Çalıştayı, s.85-87, SATA Reklam-Tasarım, Ankara
- Eruz, Sakine** (2010). *Çokkültürlülük ve Çeviri*, Multilingual Yayınevi, İstanbul
- Doytcheva, Milena** (2009). *Çokkültürlülük*, İletişim Yayıncılık, İstanbul
- Kurultay, Turgay- Bulut, Alev** (2012). *Toplum Çevirmenliği*, İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi, sayı:6 75-102 İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı** (1999). *Örnekleriyle Türkçe Sözlük*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 2799 Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 772 Sözlük Dizisi: 5
- Pöhhacker, Franz** (2012). *Toplum Çevirmenliği*, İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Dergisi Sayı 6 (2-2012) s.75-102 İstanbul.
- Taylor, Charles** (2014). *Çokkültürcülük Tanıma Politikası*, Yapı Kredi Yayınları, 4. Baskı, Çev. Yurdanur Salman, İstanbul
- Vatandaş, Celalettin** (2002). *Çokkültürlülük*, Değişim Yayınları, İstanbul
- Yanık, Celalettin** (2013). *Dünyada ve Türkiye’de Çokkültürlülük*, Sentez Yayıncılık, Ankara

İnternet Kaynakları

- 1- www.kongar.org.makaleler/mak_kum.php (Erişim Tarihi: 14.07.2016)
- 2- www.kostekci.av.tr (Erişim Tarihi: 10.07.2016)
- 3- www.sprint-wuppertal.de/index.php/... (Erişim Tarihi: 20.06.2016)
- 4- <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/473/5452>